

BEVARINGS AFDELINGEN

Fasangården, Frederiksberg Have

Frederiksberg Kommune, Region Hovedstaden
Farvearkæologisk undersøgelse af facaden

20. november 2008
Sagsnr. 14283-0002
SME/ajh

FARVEARKÆOLOGISK UNDERSØGELSE

FASANGÅRDEN, Frederiksberg have, Frederiksberg Kommune, Farvearkæologisk undersøgelse af husets facader

I forbindelse med at Fasangården står foran en gennemgribende udvendig istandsættelse, har Nationalmuseets Bevaringsafdeling undersøgt malingslagene på murværk og det udvendige træværk for at kunne beskrive, hvordan den udvendige farveholdningen har ændret sig gennem tiden.

Den ældste del af huset er opført af J.C. Krieger i 1723-24 og var et simpelt længehus i en etage. I 1813 bliver der bygget en sidefløj på huset af arkitekt Boye Magens – også i en etage. Hele anlægget forhøjes med en etage i 1828 af arkitekt Jørgen Hansen Koch til nuværende udseende.

Fig. 1. Maleri af C. Mørch 1807. Facaden er malet hvid – formentlig kalket, og vinduerne er også malet hvide. På taget er der røde tegl, og udhullslængen er stråetækket.

Nuværende udseende

Huset og længen er kalket med jernvitriol (ferrosulfat) i en ret mørk, rødlig farve med sortmalet sokkel. Vinduerne er malet hvide og dørene er malet med en sort farve.¹

Fig. 2. Gårdspladsen set fra syd. Facaden er i stærkt forfald og murværket bærer præg af utallige reparationer af puds og farvelag.

Fig. 3. Lagvis afdekning af malingslagene på vinduet i stueetagen i den ældste del af bygningskomplekset. Vinduet vender ind mod gårdspladsen - tæt på den vestvendte gavl. Vinduet har været malet seks gange i alt og hver gang med lyse, grå nuancer.

1. Billedet på forsiden af denne rapport er hentet fra det Kgl. Biblioteks hjemmeside (Det Nationale Billedarkiv) og viser Fasangårdens udseende i 1884. Væggene er gule og træværket er malet grønt – også skodderne er grønne.

Fig. 4. Lagvis afdekning af malingslagene på vindueskarm og -ramme i stueetagen i tilbygningen (vestfacade). Det andet vindue fra trappetårnet. Her er der fundet de samme farvelag som vist på fig.2. De to vinduer har samme alder selv om udformningen af rammernes hjørnebånd ikke er ens. På det der burde være det ældste vindue er hjørnebåndet indfældet i træet.

Fig. 5. Lagvis afdekning af malingslagene på hoveddørens dørkarm. Den nordvendte gavl. Døren har været malet i alt seks gange. Det ældste lag er en hvidgrå farve efterfulgt af tre næsten sorte farve. Lag 5 har været en mættet, grøn farve, og det nuværende malingslag er den sorte farve, der også har været brugt i tre tidligere perioder. Det er nærliggende at antage, at farverne, der er fundet på hoveddøren i gavlen, også har været brugt på husets hoveddør og skodder – se fig. 6.

Fig. 6. Afdækning af malingslagene på dørkarmen ind til trappetårnet med tydelige brændspor efter malerens blæselampe. Kun rester af karmens første malingslag – en lysegrå farve – er delvis bevaret.

Fig. 7. Detalje fra vinduesbrystning i stueetagen på tilbygningen ind mod gårdspladsen.

På figur 7 kan man se, at der inderst ligger et hvidt kalkningslag som underlag for et lyserødt kalkningslag. Det samme lyserøde kalkningslag ses flere steder på tilbygningens underfacade samt på underfacaden af det oprindelige længehus.

Men længere op på murværket i - første sals højde - kan der ikke fra gårdspladsen ses spor efter den lyserøde kalkning. Når facaden engang bliver dækket af stillads, skal der foretages supplerende undersøgelse på murværket under gesimsen, hvor kalkningslagene ser ud til at være velbevaret.

Fig. 8. Farvesnit (puds med kalklag) udtaget på den ældste del af Fasangården ind mod gårdspladsen.

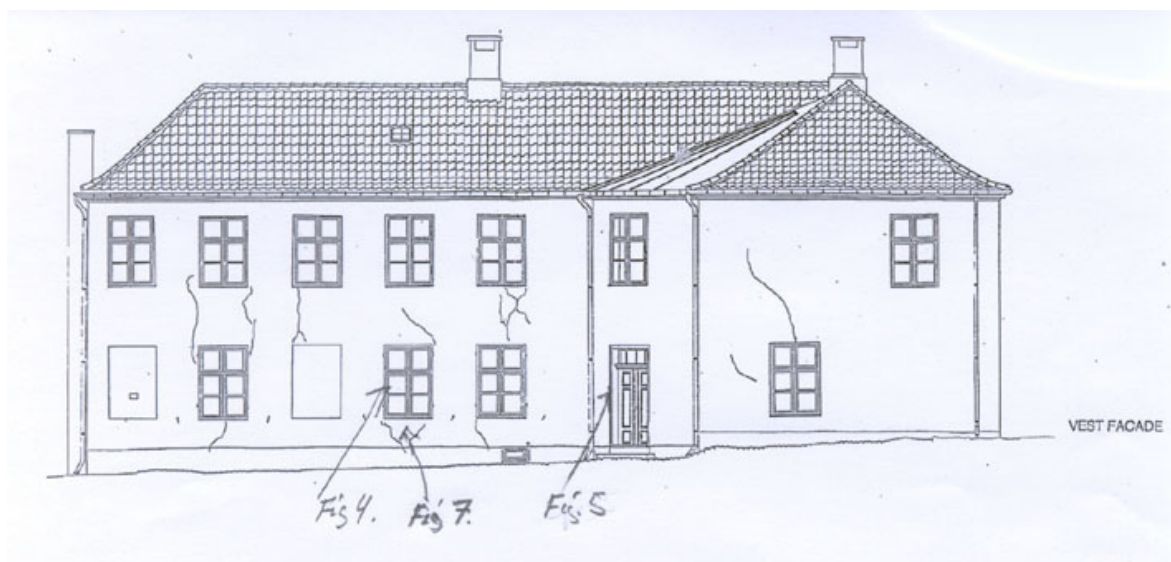
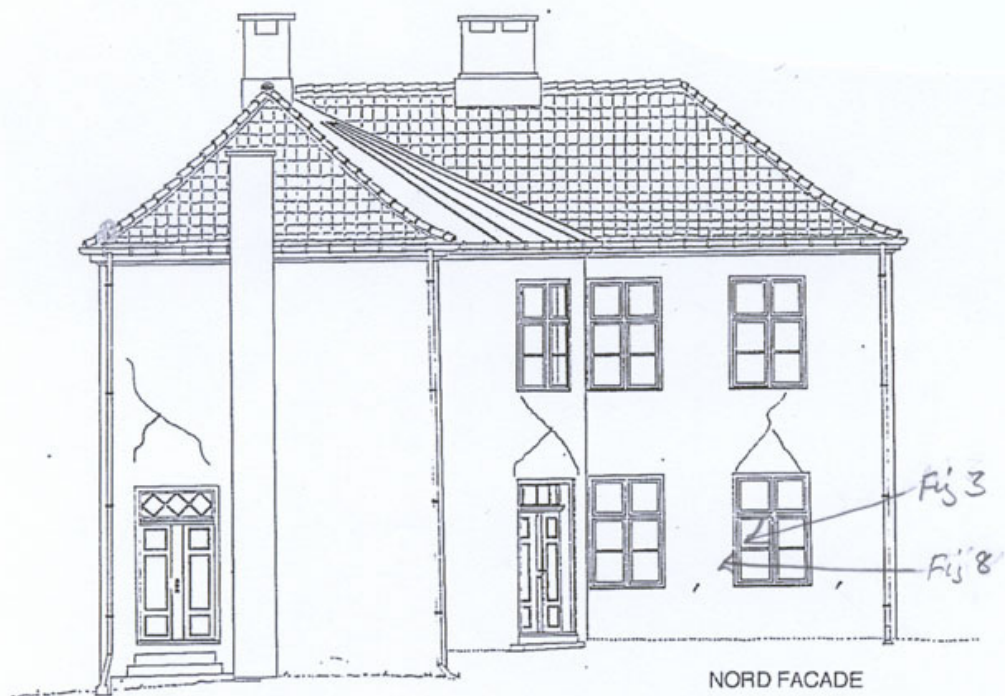
På figur 8 kan man se, at der nederst er et hvidt pudslag og kalkningslag med et tydeligt snavslag. Derefter kommer to lyserøde kalkningslag efterfulgt af et hvidt kalkningslag og et gråt kalkningslag, der igen er efterfulgt af to lysegule kalkningslag, for så at slutte af med to jernvitriolkalkninger. Stillet op på listeform ser det således ud:

- Lag 1. (ældste lag) En hvid kalkning.
- Lag 2. Lyserød kalkning.
- Lag 3. Lyserød kalkning.
- Lag 4. Hvid kalkning.
- Lag 5. Grå Kalkning.
- Lag 6. Gul kalkning (muligvis to lag).
- Lag 7. Jernvitriol Kalkning.
- Lag 8. Jernvitriolkalkning.

Fig. 9. Afdækningsprøve på trappetårnets murværk. Inderst på det hvidkalkede puds ses et lyst, rødligt/blåligt kalklag (caput mortem?). Et farvelag, der er gentaget to gange og ikke er fundet andre steder på den nederste del af facaden.

Fotoplan

Sammenfatning

Fra Kriegers periode 1724 frem til 1813 har Fasangården været hvidkalket med hvidgrå vinduer. I Magens periode fra 1813 frem til 1828 har murværket formentlig været kalket lyserødt og vinduerne været malet hvidgrå. I begyndelsen af den sidste periode (Hansen Koch) fra 1828 og frem til i dag har man stadigvæk fastholdt den hvidgrå farve på vinduerne og dørene, og murværket ser ud til at være kalket med en lyserød farve med et tydeligt blåstik. Senere hen bliver murværket kalket gråt, derefter gult for til slut at ende med den nuværende jernvitriolkalkning. Vinduerne fastholder den hvidgrå farve i hele perioden, hvorimod døre og skodder skifter fra den hvidgrå farve til meget mørke, næsten sorte farver.

Udhuslængen er også blevet undersøgt, uden at der er blevet fundet ældre malingslag. Sidste gang vinduerne er blevet malet, er der rensset helt i bund. Det samme gælder for mur og bindingsværk.

Der er stor usikkerhed om kalklagenes antal, og hvilken periode de hører til.. Det skyldes bl.a. at lagene er meget skrøbelige, og de let bliver rensset af ved nykalkning. Der bør derfor foretages supplerende undersøgelser når facaden engang bliver dækket af stillads, og det er muligt at undersøge murværket under hovedgesimsen.

Søren Møller
Restaureringstekniker